

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра економічної теорії**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан економічного факультету
/Сержанов В.В./

« 28 » серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Експертиза товарів і послуг

Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**
Галузь знань: **07 Управління та адміністрування**
Спеціальність: **076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**
Освітня програма: **Міжнародна комерція**
Статус дисципліни: **обов'язкова**
Мова навчання: **українська**

Ужгород 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Експертиза товарів і послуг» для здобувачів вищої освіти галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність освітньої програми «Міжнародна комерція».

Розробник: Булеца Н. В., к.е.н., доцент кафедри економічної теорії

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної теорії

протокол № 9 від « 26 » червня 20 20 р.

Завідувач кафедри економічної теорії Молнар Олександр Сергійович

Схвалено науково-методичною комісією економічного факультету

протокол № 7 від « 28 » серпня 20 20 р.

Голова науково-методичної комісії Шуліко А.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 135	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи – 4.5	3-й	3-й
	Лекції:	
	24	10
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: письмовий	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: екзамен	Самостійна робота:	
	91	106

2. ЗМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Експертиза товарів і послуг» є надання здобувачам вищої освіти другого (магістерського) рівня теоретичних знань та практичних рекомендацій у товарознавчій, підприємницькій, управлінській, експертній, науковій, діяльності у сфері товарного обігу, митного контролю та захисту прав споживачів, Відповідно до освітніх програм, вивчення даної дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня таких компетентностей:

- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності), в тому числі, з іноземними представниками (ЗК-4);
- здатність у процесі навчання та при самостійній підготовці до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел і використання інформаційних та комунікаційних технологій (ЗК-9). – здатність проводити оцінювання продукції, товарів і послуг в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності (ФК-2);

- здатність створювати умови для ідентифікації товарів, застосовуючи електронно-довідкову інформацію щодо їх походження, складу, способу виробництва, умов використання тощо (ФК-8);
- здатність до узагальнення та оформлення результатів експериментальних та емпіричних досліджень, аналізу та інтерпретації даних (ФК-10).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Експертиза товарів і послуг» є опанування таких освітніх компонент освітньої програми «Міжнародна комерція».

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Міжнародна комерція», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти другого (магістерського) рівня таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Вміти розробляти та впроваджувати заходи для забезпечення якості виконуваних робіт і визначати їх ефективність.	ПРН6
Оцінювати продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються в підприємницьких, торговельних та/або біржових структурах, і робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень.	ПРН8
Вміти створювати умови для ідентифікації товарів, застосовуючи електронно-довідкову інформацію щодо їх походження, складу, умов використання, а також розробляти критерії якості товарів та послуг, згідно з сучасними вимогами законодавства.	ПРН15
Володіти професійними навичками реалізації товарознавчо-комерційних завдань щодо асортименту і якості товарів шляхом вирішення, переважно, діагностичних та евристичних задач діяльності.	ПРН20
Уміти оцінювати якість, створювати та вдосконалювати пропозицію основних груп товарів та послуг, з урахуванням вимог чинної національної та міжнародної законодавчої бази, системи міжнародного технічного регулювання, інтересів споживачів.	ПРН25

Очікуванні результати навчання, які повинні бути досягнуті після опанування навчальної дисципліни «Експертиза товарів і послуг»:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Вміти розробляти заходи для забезпечення якості виконуваних робіт і визначати їх ефективність.	ПРН6
Оцінювати продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються в підприємницьких, торговельних та/або біржових структурах, і робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень.	ПРН8
Вміти ідентифікувати товари, застосовуючи електронно-довідкову інформацію щодо їх походження, складу, умов використання.	ПРН15
Вміти розробляти критерії якості товарів та послуг, згідно з сучасними вимогами законодавства.	ПРН15
Мати здібності вирішувати діагностичні та евристичні задачі діяльності комерційних підприємств.	ПРН20
Уміти оцінювати якість основних груп товарів та послуг, з урахуванням вимог чинної національної та міжнародної законодавчої бази та інтересів споживачів.	ПРН25

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: виступи на практичних заняттях; модульні контрольні роботи; екзамен; виконання індивідуальних та групових навчально-дослідницьких завдань під час аудиторних занять та самостійної роботи що створюються на основі програмних результатів навчання; виконання тестових завдань.

Самостійна робота також включає: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до практичних занять; систематизацію вивченого матеріалу перед екзаменом; опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; побудову мультимедійних презентацій тощо.

До індивідуальної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни відносяться творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання, зокрема: підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми професійно орієнтованої проблематики з елементами наукового дослідження та його презентація; дослідження практичних ситуацій; розв'язування тестових завдань; пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем; аналіз підручників; збір інформації та ознайомлення із зарубіжним досвідом, що стосується певної навчальної проблеми тощо.

Аудиторна, самостійна та індивідуальна робота здобувачів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, методичними рекомендаціями, конспектами лекцій, науковою літературою та періодичними

виданнями, дистанційною організацією навчання в системі Moodle, індивідуальними семестровими завданнями та методичними рекомендаціями для самостійної роботи; тестовими завданнями для контролю та самоконтролю знань, умінь і навичок.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання.

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах: активна робота на лекційних заняттях; активна участь у виконанні практичних завдань; активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських, тестування, тощо. Форми організації поточного контролю: індивідуальна, групова, фронтальна. Методи поточного контролю: усний та письмовий. Форма модульного контролю: написання модульної контрольної роботи, включаючи тести.

Критерії оцінювання поза аудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання поза аудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання, вміння робити обґрунтовані висновки, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію, самореалізація на практичних заняттях.

Критеріями оцінювання індивідуальних завдань є: вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору; мати власну позицію щодо вирішення проблемних завдань; використовувати логічне мислення під час відповідей, узагальнювати поняття та явища; наявність навиків оформлення роботи.

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються різноманітні методи навчання: за джерелом інформації (словесні: розповідь, бесіда, лекція: оглядова, проблемна, тощо); наочні: ілюстрація, демонстрація; практичні); за логікою передачі і сприймання навчальної інформації (індуктивні, дедуктивні, аналітичні); за ступенем самостійності мислення здобувачів при засвоєнні знань (репродуктивні, пошукові, дослідницькі), метод «мозкового штурму» та ін.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: перевірка рівня засвоєння теоретичного матеріалу дисципліни (теоретичний компонент оцінки, який складається з сумарних результатів проведених викладачем опитувань студентів і тестування) та індивідуальної (самостійної) роботи студента (практичний компонент – реферат, стаття, есе тощо).

Форма модульного контролю: модульні контрольні роботи. **Форма підсумкового семестрового контролю:** екзамен.

Студенти вивчають дану дисципліну протягом семестру – один модуль. Модуль складається з двох змістових модулів. В кінці кожного змістового модуля (лекції, практичні заняття) виконується модульна контрольна робота.

Поточне та підсумкове оцінювання знань студентів здійснюється за 100 бальною системою за кожний модуль – по 50 балів за модульну контрольну роботу та 50 балів також виставляє викладач на підставі результатів перевірки рівня засвоєння теоретичного матеріалу дисципліни (теоретичний компонент оцінки, який складається з сумарних результатів проведених викладачем опитувань студентів і тестування) та індивідуальної (самостійної) роботи студента (практичний компонент – реферат, доповідь, стаття, есе тощо).

Семестрова оцінка є середньоарифметичною сумою балів двох змістових модульних контролів. Наприклад, студент за результатами першого модульного контролю набрав 80 балів; за результатами другого модульного контролю отримав 100 балів; семестрова оцінка у подібному випадку складе: $(80+100)/2 = 90$ (за шкалою ЄКТС – «А»; за розширеною національною шкалою – «відмінно»).

Студент, який в результаті поточного оцінювання, або підсумкового контролю за змістовними модулями отримав більше 60 балів і отриманий бал його влаштовує, має право не складати екзамен із дисципліни. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, що студент(ка) хоче покращити підсумкову оцінку за модуль з дисципліни, він (вона) має складати екзамен.

Студент, який в результаті підсумкового оцінювання отримав менше **60 балів зобов'язаний** складати екзамен із дисципліни. У разі, коли відповіді студента під час заліку оцінені менш ніж **60 балів**, він (вона) рахуються такими, що не здали підсумковий контроль.

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за шкалою, наведеною в таблиці

Шкала оцінювання навчальних досягнень

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	А	відмінно	

82-89	B	добре	зараховано
74-81	C		
64-73	D	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	50	100
10	10	10	10	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна Кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна Кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	40	6	40
Доповіді згідно переліку індивідуальних завдань	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

До модульного контрольного оцінювання допускаються всі здобувачі, а до підсумкового семестрового контролю з навчальної дисципліни – здобувачі, які отримали не менше 35 балів. При визначенні оцінки за модуль враховуються результати МКР та поточного контролю під час практичних, самостійної та індивідуальної роботи. До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються здобувачі, які не виконали усі види обов'язкових практичних робіт, передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Здобувач, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (0-34 бали), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку принаймні до показника FX (≥ 35 балів) під час чергування викладача на кафедрі. Без такого покращання він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

У наведеній нижче таблиці вказано критерії, за якими визначається рівень навчальних досягнень здобувача та відповідні відсотки за виконану роботу. Слід вважати, що знання, уміння та навички здобувача відповідають певному рівню навчальних досягнень, якщо вони відповідають критерію, вказаному для цього рівня, та критеріям для всіх попередніх рівнів.

Рівні навчальних досягнень	Відсотки	Критерії оцінювання навчальних досягнень
F	0-35%	Здобувач: дає неправильні відповіді на всі запитання передбачені програмовим матеріалом, у наведенні прикладів і не може їх виправити, не знайомий з основною літературою; не розуміє сутності основних категорій; не дає правильної відповіді на додатково поставлені запитання.
FX	35-59%	Здобувач: розпізнає окремі об'єкти, явища і факти предметної галузі та може фрагментарно відтворити знання про них; має фрагментарні знання незначного загального обсягу (менше половини навчального матеріалу) за відсутності сформованих умінь та навичок.
E	60-63 %	Здобувач: пояснює основні поняття навчального матеріалу; може самостійно відтворити значну частину навчального матеріалу; вміє за зразком виконати основне навчальне завдання.
D	64-73%	Здобувач: вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; може пояснити основні методи контролю навчальних досягнень, що використовуються та наводити власні приклади на підтвердження деяких тверджень; вміє виконувати навчальні завдання передбачені програмою.

Рівні навчальних досягнень	Відсотки	Критерії оцінювання навчальних досягнень
С	74-81 %	Здобувач: добре володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; самостійно знаходить і виправляє допущені помилки; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання.
В	82-89 %	Здобувач: вміє систематизувати і узагальнювати отримані відомості; володіє міцними знаннями, самостійно визначає проміжні етапи власної навчальної діяльності, аналізує нові факти, явища; вміє самостійно знаходити додаткові відомості та використовує їх для реалізації поставлених перед ним навчальних завдань, судження його логічні і достатньо обґрунтовані; має сформовані навички використання методів навчання і виховання.
А	90 - 100%	Здобувач: має стійкі системні знання та творчо їх використовує у процесі навчальної діяльності; вміє планувати особисту навчальну діяльність, оцінювати результати власної практичної роботи; вміє самостійно знаходити джерела різноманітних відомостей і використовувати їх відповідно до мети і завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; вміє виконувати завдання, не передбачені в навчальній програмі; має стійкі навички використання методів контролю навчальних досягнень; вільно опановує та використовує сучасні методи навчання і виховання, а також інформаційно-комунікаційні технології для поповнення власних знань та розв'язування професійно орієнтованих завдань.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Теоретичні засади товарознавчих експертиз

Предмет, цілі та завдання експертизи . Термінологія товарознавчої експертизи . Органи, уповноважені проводити товарознавчі експертизи . Види та класифікація експертиз . Права й обов'язки експерта .

Тема 2. Основні методи експертизи товарів

Класифікація та характеристика експертних методів . Методи опитування експертів .

Тема 3. Інформаційні засоби експертизи товарів

Поняття та види інформації про товар . Характеристика товаросупровідних документів .

Маркування товарів . Інформаційні знаки

Тема 4. Організація проведення товарознавчої експертизи

Загальні положення організації проведення експертиз . Підготовчий етап проведення експертизи (подання, реєстрація і аналізування заявки) . Основний етап проведення експертизи (організація проведення експертизи) . Заключний етап проведення експертизи (оформлення акта експертизи) . Аналізування оформлених документів . Повноваження і відповідальність під час проведення експертизи

Тема 5. Технологія проведення експертизи товарів і послуг

Експертизи кількості товарів . Експертизи кількості вантажних місць / виробів, що надійшли в транспортному засобі / транспортному обладнанні . Експертиза кількості виробів, що надійшли у вантажних місцях

Модуль 2

Тема 6 . Сучасна сфера послуг в Україні.

Сутність поняття «послуга» та її місце у товарознавстві. Особливості надання послуг у економічних ринкових умовах. Конкуренція та монополія на ринку послуг. Державне регулювання ринку послуг.

Тема 7. Аналіз та оцінка якості надання послуг

Поняття якості послуги. Методи оцінки та показники якості послуг. Управління якістю послуг на підприємстві. Модель «цінності послуги».

Тема 8. Систематизація та класифікація послуг

Характеристика системних підходів до класифікації послуг. Класифікація послуг у ринкових умовах. Систематизація послуг.

Тема 9. Стандартизація та сертифікація послуг.

Стандартизація як важлива складова системи технічного регулювання послуг. Види

стандартизації. Сертифікація послуг. Схеми сертифікації послуг та їх застосування.

Тема 10. Експертиза окремих видів послуг.

Експертиза житлово-комунальних послуг. Експертне оцінювання якості надання туристичних послуг. Експертиза побутових послуг. Експертне оцінювання якості надання перукарських послуг Екологічна експертиза послуг/виконання робіт. Експертне оцінювання якості надання транспортних послуг Експертиза якості ремонтних і будівельних робіт.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма навчання					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні семінарські	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Теоретичні засади товарознавчих експертиз		2	2			9
Тема 2. Основні методи експертизи товарів		2	2			9
Тема 3. Інформаційні засоби експертизи товарів		2	2			9
Тема 4. Організація проведення товарознавчої експертизи		2	2			9
Тема 5. Технологія проведення експертизи товарів і послуг		2	2			9
Модульна контрольна робота		2				
Разом за модуль	22	12	10			45
Модуль 2						
Тема 6 . Сучасна сфера послуг в Україні.		2	2			9
Тема 7. Аналіз та оцінка якості надання послуг		2	2			10
Тема 8. Систематизація та класифікація послуг		2	2			9
Тема 9. Стандартизація та сертифікація послуг.		2	2			9
Тема 10. Експертиза окремих видів послуг		2	2			9
Модульна контрольна робота		2				
Разом за модуль	22	12	10			46

Разом за семестр	135	24	20			91
-------------------------	-----	----	----	--	--	----

6.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Теоретичні засади товарознавчих експертиз	2	
2	Тема 2. Основні методи експертизи товарів	2	2
3	Тема 3. Інформаційні засоби експертизи товарів	2	
4	Тема 4. Організація проведення товарознавчої експертизи	2	
5	Тема 5. Технологія проведення експертизи товарів і послуг	2	
6	Тема 6 . Сучасна сфера послуг в Україні.	2	
7	Тема 7. Аналіз та оцінка якості надання послуг	2	
8	Тема 8. Систематизація та класифікація послуг	2	
9	Тема 9. Стандартизація та сертифікація послуг.	2	2
10	Тема 10. Експертиза окремих видів послуг	2	
Разом		20	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Експертиза парфумерно-косметичних виробів	21	20
2	Експертиза галантерейних виробів	20	20
3	Експертиза ювелірних виробів	22	20
4	Екологічна експертиза послуг/виконання робіт	20	26
5	Експертиза житлово-комунальних послуг	8	20
Разом		91	106

1. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. // ВВР України. – 1994. – № 28. – Ст. 232.
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 №1023-ХІІ // Відомості Верховної Ради України.- 1991. - №30. – ст.380. – (Редакція від 01.01.2016р.).
3. Голодюк Г.І. Товарознавство послуг : навч. посіб. / Г.І. Голодюк, І.О. Дудла, О.В. Пахолюк. – Луцьк : ЛНТУ, 2017. – 296 с.
4. Пугачевський, Г.Ф. Теоретичне товарознавство: монографія / Г.Ф. Пугачевський. – К. : 2016. – 128 с.
5. Назаренко Л.О. Експертиза товарів. Експертиза продовольчих товарів.- Київ. – 2017. – 312 с.
6. Назаренко Л.О. Ідентифікація та фальсифікація продовольчих товарів.- Київ. – 2017. – 250 с.
7. Траченко Л. А. Експертиза послуг : навчальний посібник / Л. А. Траченко. – Одеса: ОНЕУ, 2017. – 243 с.
8. Експертиза товарів [Електронний ресурс]: навчальний посібник / [А. А.Дубініна, І. О. Дудла, М. Р. Мардар та ін.]. Електрон. дані. – Х. : ХДУХТ, 2017. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см.

Допоміжна література

1. Траченко Л.А. Послуга як об'єкт товарознавства: організація та контроль за якістю: Навчальний посібник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене./ Л.А. Траченко - Одеса ОНЕУ, ротاپринт, 2015. - 414 с.
2. Системи управління якістю. Вимоги.: ДСТУ ISO 9001:2009. - К.: Держспоживстандарт України, 2009. - 26 с. - [Національний стандарт України].
3. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів : ДСТУ ISO 9000:2007. - [Чинний від 3 вересня 2007 р.]. - К.: Держспоживстандарт України, 2008. - 29 с. – (Національні стандарти України).
4. Робоча програма «Експертиза послуг» для студентів спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність ОП «Експертиза товарів і послуг».- Поліщук О.О.-кафедра економічної теорії Харківський авіаційний інститут.-Хрків.-2019.-12 с.